

Іван ДЗЮБА

26липня 1931, с.Миколаївка Донецької області,
Україна

*літературний критик,
літературознавець*

Закінчив середню школу в робітничому селищі Оленівські Кар'єри (тепер місто Докучаєвськ) Донецької області, Державний Педагогічний Інститут у місті Донецьку (1952), аспірантуру в Інституті Літератури імені Т.Шевченка Академії Наук України в м.Києві (1957). Працював у видавництвах, редакціях газет і журналів.

Автор книжок: «Звичайна людина» чи міщанин?» (Київ, 1959); «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (українською мовою - видавництво «Сучасність», Нью-Йорк - Мюнхен, 1968; англійською - The Camelot Press Ltd., London, 1968; італійською - Edizioni Samona e Savelli, Roma, 1971; китайською - Пекін, 1972; російською - The Alexander Hezzen Foundation, Amsterdam, 1973; французькою - Nouvelle Optique, Paris, 1980); «Польські прислів'я та приказки» (Київ, 1970); «Грані кристала» (Київ, 1978); «Грані кристала» (Москва, 1982); «Стефан Зорян в історії вірменської літератури» (Київ, 1982); «На пульсі доби» (Київ, 1981); «Автографи відродження» (Київ, 1986); «Садридін Айні» (Київ, 1987); «У всякого своя доля» (Київ, 1989); «Бо то не просто мова, звуки...» (Київ, 1990); «Застукали сердешну волю...» (Київ, 1995).

Автор передмов до багатьох літературних видань, численних статей в українських («Вітчизна», «Всесвіт», «Дніпро», «Сучасність») та російських журналах (у тому числі таких, як журнали «Новый мир», «Дружба народів», «Вопросы литературы», «Литературное обозрение») - на теми української, російської та інших літератур.

Як літературний критик, починаючи з кінця 1950-х років обстоював право української літератури на вільну думку і естетичний пошук, а тому став об'єктом нападок з боку офіційних ідеологів. Протягом шістдесятих-початку сімдесятих років брав активну участь у демократичному русі, в протестах проти переслідувань української інтелігенції. У 1965 році написав працю «Інтернаціоналізм чи русифікація?», в якій аналізував механізм насильницької русифікації неросійських народів СРСР, насамперед українського, проваджуваної під лицемірними гаслами нібито «інтернаціоналізму». Ця праця набула великого поширення в «самвидаві». У зв'язку з цим зазнав переслідувань, які закінчилися виключенням зі Спілки Письменників України та арештом (попереднім - у січні 1972 року, остаточним - у квітні). Засуджений за «антирадянську діяльність» до 5 років таборів суворого режиму. Після 20-місячного перебування в ізоляторі КДБ був помилуваний, але перебував під офіційним наглядом і ще кілька років не мав доступу до літературної роботи.

Поновлений у Спілці Письменників України 1980 року. Повернувся до літературної діяльності. 1989 року за літературно-критичні праці удостоєний Республіканської Премії імені О.Білецького.

Лауреат Державної Премії України імені Тараса Шевченка (1991), Міжнародної Премії Фундації

Антоновичів (США, 1992). 1992 року обраний академіком Національної Академії Наук України.

Брав активну участь у створенні Народного руху України, у рухові за державну незалежність України. В 1992-1994 роках - Міністр культури України.

Головний редактор журналу «Сучасність». Співголова редакції Енциклопедії Сучасної України. Член редколегій журналів «Всесвіт», «Київська Старовина», «Слов'янське Віче», «Дружба народів» (Москва) та ін.